

131c

D E O D U C E
M E D I T A T I O S. E P I S T O L Æ
F E R I Æ I V.

P A S C H A T O S

Additis S. Patrum dictis, Quæstio-
numq; aliquot decisione ad uberiorem textûs cum opus
est, explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M
In Regia Aboënsi Academia,

P R Æ S I D E,

Æ S C H I L L O P E T R Æ O

S. S. Theologiæ Doctore & Episcopo Aboënsi,

Examini subijcit in Auditorio Majori horis solitis

Ad Diem Septemb. Anni 1656.

J S A A C U S M. S T E N I U S

F I N N O.

O C c u m e n i u s i n h u n c L o c u m.

Iudæi tradiderunt Christum Pilato ad excidendum, dicentes: nobis non licet quemquam occidere. Negabant autem clamantes: non habemus regem nisi Casarem.

I d e m i n h u n c l o c u m.

Dicit S. Petrus, quod ignorantes fecerint, licet sciret eos non ignorantes fecisse hoc Christo, sed ita aperit illis januam pœnitentiæ, unde dicit: resipiscite: Non loquitur de illis, qua in cruce acta, sed de alijs peccatis.

A B O Æ,

Excusa à Petro Hanson/ Acad. Typogr.

Reverendis, Gravissimis & Prudentissimis Viris,

Dn. Andreae Jonæ Orræo, Præ-
posito & Pastori in Hällola attentissimo

Dn. Andreae Christophori Her-
kepæo, Pastori in Hauho dignissimo.

Dn. Henrico Johannis Lilio, in
Sångelmä Pastori fidelissimo.

Dn. Abrahamo Jacobi, Pastori
in Ikalis Vigilantissimo.

Dn. Henrico Jac. in Tavastiâ &
Nylandiâ Legifero solertissimo.

Dn. Georgio Johannis Præfecto
in Laucko & Torkijärvi fideli.

Fautoribus & Promotoribus suis devene-
rendis, colendis & amandis Hanc
Disput,

officiose

Inscribit, & offert.

Isaacus M. Stenius

MEDITATIO S. EPISTOLÆ,
FERIÆ IV. PASCHATOS.

In Sanctæ & summæ laudandæ Trinitas, Patris, Filii
& Spiritus Sancti nomine.

Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, &
Sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent
& potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filijs
hominum potentiam tuam & gloriam magnificentiæ re-
gni tui. Regnum tuum, regnum omnium seculorum:
& dominatio tua in omni generatione & generatione.

Psal. 145. v. 10. 11. 12. 13. Alloquitur his verbis
Psalmista Deum, confitens quod opera Dei teneantur
gratias ei agere, & quod Sancti Dei obligentur ad laudan-
dum Deum, ad glorificandum regni ejus celebritatem, &
ad loquendum de ejus imperio. Addit etiam causam qua-
re omnia opera Dei, omnes Sancti debeant laudare Deum
& gloriam regni ejus, & loqui de imperio ejus, ut inquit,
imperium tuum innotescat filijs hominum & regni tui ex-
imia majestas: nam tuum regnum est æternum regnum, &
imperium tuum durat sine termino. Hæc confessio Davi-
dis, quod omnes creaturæ etiam opera Dei obligantur
ad laudandum Deum & regnum ejus, ut cognoscant filij ho-
minum regni Dei & imperij ejus potentiam & quod re-
gnum ejus sit æternum rectè refert cum primis ad secun-
dam divinitatis personam, filium Dei & Salvatorem no-
strum Dominum Jesum Christum, & ejus regnum & impe-
rium. Omnes sancti, omnia opera ejus, omnes homines

debent ei laudem & gratiarum actionem quod recipit nos in suū regnum eripuerit ex regno Diaboli, inferno & æterna damnatione, quod effecit per suam passionem & mortem, nec non resurrectionē ex mortuis. De hoc Christi regno, in quod nos exmerā ejus gratia collocati sumus, sæpè nobis loquendum sæpè ei gratiæ agenda & quidem quamdiu vixerimus in hac vita, & postmodū in altera vita sine fine præcipuè verò imperium ejus, quod in nos consecutus est, per passionem, mortem & resurrectionem, laudamus & extollamus hoc resurrectionis Christi ex mortuis festo, quod jam piā consuetudine etiam celebramus, dicamus itaque:

Christus in morte hæsit.

O Remus etiam Deum ut hanc Epistolam ita meditari queamus, ut cedat in nominis divini gloriam, vobis in augmentum & incrementum doctrinæ & bonorum operum, in Spem & fiduciam & tandem in æternam beatitudinem: Dicamus igitur Pater noster &c.

TEXTUS Act. 3. v. 13. ad 21.

Describit S. Lucas in hoc textu S. Petri concionem coram Judæis habitam, post sanationem elaudi ab utero matris & petentis à S. Petro & Johanne introituris in templum Eleemosynam. Hunc ambularem vidisset populus unā cum Apostolis, ac currit in magna multitudinem admirantes id quod factum erat cum hoc homine ab Apostolis. Populum ita admirabundum S. Petrus alloquitur dicens: Viri Israelitæ quid miramini super hoc, vel quid nos aspiciatis, nostra virtute vel pietate feceremus hunc ambulare, Sed res ita se habet, inquit S. Petrus, Deus patrum nostrorum exitavit filium suum Jesum, quem vos tradidisti Pilato, & noluistis dimitti, licet esset, vir justus & Sanctus, petiistis eum vobis solvi homicidam, occidistis

distis Dominum vitæ, hunc Deus excitavit è mortuis, ejus & nos testes sumus, per fidem verò in hujus Christi videlicet nomen, hic quem videtis sanatus est. Postea excusat eos Petrus dicens, quod ex ignotantia & errore hoc fecerint, & dicit factum juxta Prophetias perhibentes Christum passurum. Hortatur eos ad poenitentiam & conversionem promittit etiam peccatorum remissionem, ut illi inveniunt requiem animabus suis in extremo die, in adventu Christi, missi à patre, qui hæc jam vobis annunciant. Confirmatur articulus fidei nostræ de Christi resurrectione. item articulus de Christi divinitate & omnipotentia. Excitatur ad orandum: dimitte nobis debita nostra.

PARTES

1. De Concione Petri Legali, & correptione Israelitarum ob occisum Christum, virum Sanctum & justum.
2. De concione ejus Evangelica, & consolatione & promissione remissionis peccatorum.

Atq; hæc sunt istæ partes, quas hac vice breviter & simpliciter tractare constituimus: *Omnipotens & aternus Deus, pater noster cælestis dilectissimus nobis omnibus benedicat, cunctaq; utiliter & fructuose cedere faciat.*

PRIMA PARS

In quâ meditatur:

I. Concionis Petri occasio-

nem, Hanc indicat S. Lucas, referendo ob miraculum factum ab Apostolis in sanatione Claudii, ambulantis cum Apostolis & laudantis Deum. Cum verò sic congregata esset magna multitudo, etiam illorum qui pro

occidendo Christo sollicitarunt Pilatum & opus habebant correptione & legali concione imprimis, nec non concione Evangelicâ & absolutione, consultum ratus S. Petrus hac occasione uti ad illorum salutem æternam,

L. C. 1. Ministro verbi occasio omnis captanda & rapienda convertendi eos à via mala, eximendi eis securitatem & sinceritatem ne in illa pereant in peccatis suis, Vidit S. Petrus hunc populum adhuc nullam egisse poenitentiam super hoc peccato quòd consensissent in mortem Christi, Domini vitæ, viri sancti & iusti; Vidit eos inde exultare quasi re benè gesta & servitio Deo præstito. Vidit eos in via lata & ad damnationem deducente constitutos properare ad æternum exitium, ergò maturè erat obstandum ne ulterius pergerent, itaq; accepta occasione eos primò perpetrati criminis admonet & corripit & postea dolentibus veniam annunciat, Fecit Apostolus hic fidelis dispensatoris officium, quod omnibus doctoribus imitandum, ut monet etiam Deus per Prophetam, Esa. 58. v. 1. Ezech. 33. v. 1. seqq. ad v. 10.

L. C. 2. Deus nobis non rarò majora beneficia præstat, quam ipsimet cogitamus vel quærimus. Ita hic fit, hic populus cucurrit tantum ad videndum hunc sanatum, qui ab utero claudus erat, mirantur jam illum ambulare, amplius non cogitabant se facturos hac vice, Sed Deus majus beneficium illis exhibet, fecit eis prædicari verbum suum, primò quidem non nihil redargui verbis, & mox certiores eos reddere de peccatorum suorum remissione. Dum itaq; homo in bonis occupatur & exercetur rebus in divinarum operum aspectu, consideratione & meditatione, Deus adest sua gratia & studium illorum Deum laudandi & celebrandi recompensat, ut verum sit illud: non labor in Domino vester inanis erit 1. Cor. 15. Videamus itaq;

itaq; ut in bonis operibus & pietatis exercitijs inveniamur
corporalis exercitatio ad parum utilis, pietatis ad omnia
utilis. 1. Thim. 4.

II. Auditorum honorificam

compellationem. Alloquitur Apostolus suos au-
ditores, nominando eos viros Israelitas. Gaudebant Ju-
dæi hoc titulo & illum honorificum reputabant. Unde
etiam Apostolus 2. Cor. 11. inter honoratiores titulos usita-
tos huic populo, refert quod; titulum Israelitæ, Ebræi sunt
inquit, sum & ego, Israelitæ sunt, sum & ego, semen A-
brahæ sunt, sum & ego. Patriarcha Jacobus binominis
erat, Jacob à parentibus appellatus ut nomine proprio,
Israel ab angelo secum luctante, vocatur Israel princeps
Dei; cum Deo, inquit angelus & cum hominibus luctatus
es & prævaluisti, vocaberis Israel, noluit Jacob dimittere
angelum secum luctantem, priusquam benediceret ei. Hic
autem angelus fuit filius Dei in forma hominis, dixit an-
gelus cum Deo & hominibus luctatus es, cum Deo in for-
ma hominis apparente Genes. 32. Christus de Nathanaele
ad se veniente dicit: Ecce verus Israelita, in quo dolus
non est.

L. C. Verbi Dei ministri libenter & amicè com-
pellent suos auditores, cum eos alloquuntur in suis concio-
nibus. Vocamus enim eos vel bonos Christianos, vel
dilectos Christi amicos, vel electos in Christo. Et in pri-
vatis colloquijs cum illis & alijs non denegandus est cui-
quæ suo honori competens titulus; Et hoc est etiam, præve-
nire alterum mutuo honore. Apostolus suum Timothe-
um docet quomodo compellare debeat suos auditores, di-
stinguit verò eos in presbyteros, juniores viros, in seniores
mulieres & juniores fœminas: Viros seniores vult compel-
lari

lari ut patres, juniores viros ut fratres Mulieres seniores ut matres, juniores foeminas ut Sorores in omni castitate i. Tim. 5. v. 1. 2. Atq; ut pij & obtemperantes & suæ salutis æternæ rationem habentes amicè compellandi: Sic duri præfracti obstinati duriusculè nominandi, ut Paulus suos Galatas nominat stultos, Gal. 3 v. 1. Talis compellatio aliquando est necessaria, ideoq; ut aspera medicina æqui boniq; consulenda.

III. Peccati auditorum Petri

expositionem. Deus, inquit S. Petrus, patrum nostrorum glorificavit filium suum Jesum, videlicet per hoc, quod fide in Jesum sanatus sit hic claudus, filij Dei qui est cum patre verus Deus, virtus erat, quâ sanatus hic claudus. Hunc Jesum, inquit S. Petrus, vos primò tradidistis gentibus Pontio Pilato & ejus militibus, secundò ait, negastis illum coram Pilato, averfati estis illum nolulistis ut viveret, adjudicastis ipsum morti. Tertiò, hunc virum sanctum & justum nolulistis dimitti & solvi & vivere: Sed homicidam illum petivistis donari tanquam optatum quid Dei donum, & ducem vitæ interinistis. Hæc peccata contra Christum Petrus recenset, ideo quòd prius Israelitæ isti non putabant se peccasse, ducendo Christum in prætorium & tradendo eum in manus gentilium, putabant se rectè fecisse, gloriabatur inde, non putabant se peccasse clamando: crucifige, crucifige, aufer &c. Cum petivissent solvi Barabam. Hoc peccatum adhuc dormiebat apud eos, nondum fecerunt se malè fecisse. Sicut Judæi dixerunt impudenter Christo: nonne benè dicimus nos quod Samaritanus es & dæmonium habes? Joh. 8. Sed jam Petrus eis monstrat & ob oculos ponit eorum errores fuisse gravissimos in vexandro Christo & mortificando ut exentur

tur à sopore, & oculos aperirent & recogitarent suum factum, quod magnis peccatis esset infertum & convolutum. Filium Dei tot injurijs affecerunt, virum sanctum & justum extremo odio persecuti sunt, homicidam præposuerunt viro sancto & justo, ducem vitæ voluerunt occidi homicidam verò supervivere.

L. C. Notoria peccata publicè taxanda sunt. Taxat Petrus publicè peccata Judæorum quòd tradiderint Christum, quòd noluerint suum regem, quòd adjudicaverunt eum morti, quòd repudiaverint & vivere noluerint sanctum & justum, homicidam verò petiverint dimitti. Et Apostolus *1. Tim. 5. v. 19.* non vult leviter & sine probationibus aliquem accusari, præsertim *v. ministrum verbi*, interim monet, convictos peccati & criminis coram omnibus arguendos esse, ut cæteri timorem habeant. Atq; inde est quod etiam in nostris Ecclesijs publicè in usu sit poenitentia in gravioribus delictis. Et Paulus *1. Cor. 5.* incestuosum qui novercam suam in uxorem duxit, tradidit Sathanæ ad tempus ut resipisceret, hoc est, excommunicavit ipsum ut nos loquimur, postea *v. ipsum poenitentem* intelligens, ipsum in Ecclesiam recepit. Dum *v. talis disciplina Ecclesiastica* exercetur à pijs & Sinceris verbi Dei ministris non indignè hoc ferant alij, sed sint ministro adjumento, ut malum tollatur. Reprehendit enim Apostolus quosdam Corinthi qui colludebant cum illo incestuoso, quasi nullum commisisset flagitium, ducendo suam novercam, dicit enim eis, vos estis inflati, cum potius deberetis lugere & curare ut qui tale flagitium commiserat auferretur de medio vestri.

L. C. 2. Peccatum vitandum, latet ad tempus, non sentitur ejus gravitas, sed tandem manifestum ubi fit, nihil præter dedecus & ignominiam attrahit miseris peccatoribus,

bus, brevis voluptas in peccato dum committitur, sed multum oneris relinquit in corde & conscientia miseri hominis. Observanda oratio & admonitio Syracid, cap. 23. v. 32. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

L. C. 3. Cavendum ne tradamus innocentes in manus judicum vexandos & mendacijs onerandos, qui multa gravia coguntur pati, priusquam illorum innocentia pateat, id quod evenit Josepho propter suspicionem & falsam accusationem captivatur non exiguo tempore. Evenit id ipsum Johanni Baptistæ, Christo ipsi. Etiam videndum ne pios & Sanctos homines velimus de medio sublato, vel contemnamus, præponamus v. impios homicidas, adulteros &c. Ille enim habitabit in monte Domini sancto, in cujus oculis spretus & contemptus est impius, honorat verò pium. Psal. 15.

IV. Resurrectionis Christi demonstrationem. Hunc, inquit S. Petrus excitavit Deus ex mortuis, cujus nos testes sumus, & super fide nominis ejus, huic quem intuemini & novistis, confirmavit nomen suum & fides in illū, dedit illi sanitatem in conspectu omnium vestrum. Summa est orationis Petri de hoc miraculo, quia hic claudus, qualis ante sanationem erat, fidem habuit in Christum Jesum, quem vos crucifixistis, sanatus est & corporis vires recepit, quamvis ab ultero matris talis fuerat, utiq; ille in quem fidem habuit hic homo, non est mortuus Sed vivit & verè ex mortuis resurrexit virtute Dei hoc est, propria virtute siquidem est Deus: nam sicut pater resuscitat mortuos, Sic etiam filius resuscitat mortuos, inquit Christus Joh. 5. Ergò scitote Jesum Nazarenum vivere in gloria summa apud Deum patrem suum.

L. C. Fi

L. C. Fides in Christum Jesum non est vana & irrita sed avocatur virtutem & efficaciam Christi ad auxiliandum nobis etiam in tempore tribulationis & in omnibus difficultatibus. Ita Christus dicit de muliere laborante profluvio sanguinis ac dicente intra se: Si tantum tetigero fibriam vestimenti ejus, salva ero. Et cum illa tangeret Christum, dicit Christus: quis tetigit me, nam sentio virtutem ex me exiisse, Luc. 8. v. 46. Præcipue verò Christus virtutem suam in credentibus in se, exerceat, remittendo illorum peccata. Paralytico credenti in se dixit Christus: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, Matth. 9. Oremus ut augeat nobis Christus fidem nostram in se, diligenter auscultemus verbis Christi, audiamus conciones sacras, utamur Sacramentis. Hæc siquidem, Verbum & Sacramenta media sunt per quæ Deus fidem & operatur in nobis & confirmat ob signatq;

S E C U N D A P A R S

In prima parte audivimus Concionem Petri legalem ad Israelitas propter occisum Christum, in hac altera parte, ad ejusdem Concionem Evangelicam & consolationem attendimus.

In quâ meditamur:

I. Auditorum amicabilem

compellationem, Nunc verò dilecti fratres. Prius in legali concione nominavit eos honorifico titulo ex illorum prosapia viri Israelitæ inquit, jam alio titulo eos compellat vz. fratres. Fratres inquit. Quo nomine utitur ad insinuandum se in illorum amicitiam. ut tantò majorem vim jam obtineat ejus consolatio, quando audiunt eum se

judicari pro ut fratres, amare, & non amplius odisse propter peccata adversus Christum commissa, audiunt etiam illum non admodum exaggerare illa peccata, sed breviter saltem recitare illa & in memoriam revocare, non duriter exprobrare.

L. C. Peccatores pœnitentes & peccata agnoscentes amicè tractandi, sufficit admonisse eos suorum errorum & mox ad fontes consolationis currendum cum eis, ut S. Petrus hic facit. Ita etiam Christus cum Petro fecit, postquam se negasset; Petrum flentem ob suum peccatum mox inruetur vultu non horrido & torvo Sed benigno, & mox ut exitatus erat ex mortuis, per angelum jubet nunciari Petro cum primis, quòd Dominus resurrexisset & quòd non esset arcendus à conspectu Christi sed visurus eum ut cum Christus colloqueretur cum discipulis & cum Petro, annunciavit eis omnibus palam, nec exprobravit illis quicquam aliud, quam tarditatem credendi ipsum resurrecturum. Christus etiam peccatores & publicanos libenter admisit pœnitentes, adeò ut bibit cum eis. Et cum accusarent eum propter eos Pharisæi, dixit, non opus habent sani medico sed ægroti, non veni ad vocandum justos sed peccatores ad pœnitentiam, id quod etiam pluribus ostendit, Luc. 15. tribus vtz similitudinibus,

dinibus, à pastore ob repertam ovem gaudente
à muliere ob repertam drachmam exultante, à
patre ob recipiscentem filium prodigum ovante.
Ubi addit Christus gaudium esse in cœlo & cum
Sanctis angelis, ob peccatorem resipiscentem
majus quam supra nonaginta novem justis qui
non indigent pœnitentiâ.

II. Condonationis peccato-

rum promissionem. Scio inquit, fratres quod hæc feceritis ex ignorantia, sicut etiam vestri primores. Deus, quod vos fecistis malè, in bonum finem convertit, juxta divinam suam providentiam, vos cogitastis de Christo filio Dei malum, Sed Deus pro sua sapientia & bonitate in bonum illud convertit; sicuti etiam Prophetæ olim vaticinati sunt de morte Christi, peccastis quidem graviter, vestra ignorantia meritò non excusaret vos, oportuisset vos rectius didicisse, quam virum sanctum & justum interimere, verum jam tempus est gratiæ, Deus non vult intrare vobiscum in judicium, non vult stricto jure vobiscum agere, exaudivit preces filij sui pro vobis, cum in ara crucis intercessisset pro vobis dicendo; Pater dimitte eis, quod faciunt, ignorant.

L. C. Consensum Prophetarum & Apostolorum videmus in doctrina de remissione peccatorum, vz illa omninò vera sit, quod peccata omnibus pœnitentibus remittat, quicquid tan-

dem fecerint mali etiam crucifigentibus filium Dei. Id quod etiam docet Propheta Ezechiel. cap. 18. v. 20. seq. ad finem cap. & cap. 33.

III. Iucundam extremi diei appellationem. Vocat Apostolus extremum diem tempus refocillationis coram facie Dei, & missionem Jesu Christi, quæ jam annunciatur. Christus vocat hunc diem, redemptionis diem, Luc. 21. attollite, inquit capita vestra cum hæc incipiunt fieri, tunc videris præ manibus esse extremum diem, nam tunc appropinquavit redemptio vestra. Adhibet pulcherrimam similitudinem ab arboribus florentibus, quod gerat signa æstatis & præteritæ hyemis. Erunt quidem horribilia signa præcessura extremum diem, sed pijs non afferunt tristitiam sed lætitiã, annunciant redemptionem & finem malorum quibus pijs & onerati fuerunt in hoc mundo.

L. C. Simus bono animo cogitantes instare extremum iudicium, simus pijs & non nocebit nobis, tunc filius Dei nos collocaturus ad dextram suam, dicturus nobis: Venite benedicti patris mei possidete regnum ante fundamenta mundi paratum, & tunc ibimus in gaudium Sempiternum corpore & anima. Matthæi. cap. 25.

Cle-

Clementissime Deus pater cœlestis, qui clarificasti fillum tuum **JESUM** resuscitando eum ex mortuis, & per illum & in nomine ejus magna & multa miracula fieri fecisti, da nobis quæsumus gratiam tuam, ut verâ pœnitentiâ â peccatis nostris desistamus & cum gaudio & elevatis capiibus Dominum nostrum **JESUM CHRISTUM** in fine mundi venientem, ut cum eo ingrediamur in paradisum & æterna tabernacula per Dominum nostrum **JESUM Christum Amen.**

Benedictio & claritas & sapientia & gratiarum actio & honor & virtus & fortitudo Deo nostro in secula seculorum Amen. Apoc, 7: 12.

QUÆSTIONES:

I.

Quare nominat Deum Abrahami, Jsaaci, Jacobi ? R.

Deum Abraham, Jsaac & Jacob nominat, ut testatum faciat populo, sibi nihil minus in animo esse, quam eos abducere â prisco veri Dei cultu, qualem â patribus acceperant. Hunc porro

porrò sibi titulum indiderat Deus, ut nota aliqua se discerneret ab idolis. Neq; enim Deum in sua essentia quæ invisibilis & infinita est, comprehendimus. Rationem ergo nobis congruam attemperat, quia nos deducat in sui notitiam.

II.

Quid hac locutione, nomen ejus, in fide nominis ejus notetur? R.

Quantum ad locutionem attinet, cum dicit Nomen ejus in fide nominis stabilivit causam & modum notat. Virtus Christi claudum sanaverat, sed per fidem. Cum dicit Fides quæ per eum est, hoc verbo significat, fidem nostram non aliter ad Deum assurgere, nisi in Christo fundata sit, adeoq; fidem nostram Christum respicere & eo subniti, atq; ita subindicat hoc medio præterito, nullam esse in Deum rectam fidem.

